

Beleidsnotitie 22 | 26

“Van U is de toekomst”

Protestantse Gemeente

HAARLEM - NOORD & SPAARNDAM

Voorwoord

Voor u ligt de beleidsnotitie van onze kerkelijke gemeente. Als voorbereidingsgroep hebben wij met plezier aan dit rapport gewerkt. In de vergadering met de voltallige kerkenraad in september 2021 is de basis gelegd. Deze vergadering was hartverwarmend, inspirerend en constructief. Als voorbereidingsgroep voelen we ons gedragen en geïnspireerd door onze gemeente. We hopen dat dit rapport een goede weergave is van wat er leeft in onze gemeente en dat het een bijdrage mag leveren aan het bepalen van de richting waarin we verder kunnen gaan.

Francis Benthem
Lia de Swart
Tiemen Soeteman
Christien Dekker (tot september 2021)
Bert Pinkster
Ilonka Boomsma

Januari 2022

Inleiding

In onze gemeente gebeurt veel en is veel in ontwikkeling.

Welke kant gaat de kerk op en waarin willen we ons verder ontwikkelen?

Waar toe voelen we ons geroepen en welke bijdrage willen we leveren aan de gemeente, de maatschappij en voor onszelf?

Al deze vragen spelen een rol wanneer we denken aan de ontwikkeling van de Protestantse Gemeente van Haarlem-Noord en Spaarndam in de komende jaren.

Om ook voor de toekomst de (financiële) continuïteit te garanderen is het nodig om alles wat we op dit moment doen en wat we van plan zijn te gaan doen tegen het licht te houden en een nieuw beleidsplan voor de komende jaren op te stellen. Het meest recente plan stamt uit 2005 met nog een tweetal uitbreidingen van wat latere datum en was duidelijk aan vernieuwing toe.

Met de doelen die in een nieuw beleidsplan gesteld worden als richtlijnen en ijkpunten, kunnen we die beslissingen zo nemen dat we elkaar als gemeenteleden vasthouden en samen een weg naar de toekomst uitstippelen voor onze gemeente. Daarvoor hoeven we het wiel niet opnieuw uit te vinden. We kunnen en willen aansluiten bij eerdere beleidsplannen die in de gemeente gemaakt zijn.

De eerste stap van zo'n beleidsplan is een gesprek over missie en visie oftewel de antwoorden op de vragen: waar staan wij voor (waarom zijn we gemeente) en waar gaan wij voor (hoe willen we gemeente zijn). Het gezamenlijke antwoord op die vragen is de grond onder onze voeten, de basis waarop we samen verder kunnen.

Missie

Als gemeente van Christus wil de Protestantse Gemeente van Haarlem-Noord en Spaarndam een zoek- en vindplaats zijn van geloof, hoop en liefde voor mensen binnen de gemeente en voor allen daarbuiten die op zoek zijn naar wat zin en betekenis aan hun leven kan geven.

Visie

De belangrijkste bron waaruit wij geloof, hoop en liefde putten is de boodschap van God-met-ons, zoals die ons wordt overgeleverd in de verhalen van de bijbel, zoals we die vieren en gedenken in de eredienst en zoals we die kunnen beleven en ervaren in de verbondenheid met elkaar. Daarnaast stellen we ons open voor andere bronnen en tekenen van geloof, hoop en liefde, die we aantreffen in de cultuur waarin we nu leven. Om zo een vind- en zoekplaats te zijn willen we een plaats zijn:

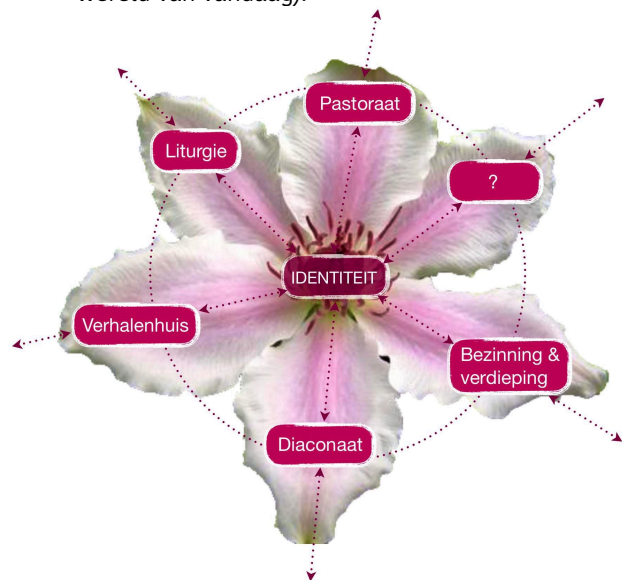
- Waar mensen er voluit en met recht mogen zijn: met al hun talenten en gaven, maar ook met hun falen en onvermogen, hun verdriet en hun pijn.
- Waar mensen zich gezien en gehoord, en veilig en geaccepteerd weten, hoe ze ook in hun manier van geloven, beleven en leven verschillen.
- Waar de verbondenheid en het diepe verlangen samen gemeente te zijn sterker is dan wat verdeelt en scheidt.

Om aan zo een zoek- en vindplaats vorm te geven, willen we:

1. De traditionele vormen van gemeente zijn in ere houden zoals daar zijn:
  - Het vieren in de zondagse eredienst en de christelijke feesten.
  - Het leren door het gesprek over wat de traditie ons biedt en wat ze voor ons leven nu kan betekenen. Daarbij kan ook aansluiting gezocht worden bij andere tradities.
  - Het omzien naar elkaar in het pastoraat en het vormen van een gemeenschap waar mensen op

verschillende manieren bij betrokken kunnen zijn.

- Het dienen in het diaconaat van de kwetsbaren in de gemeente en de betrokkenheid op instanties en organisaties die de meest kwetsbaren in de samenleving ondersteunen.
2. Daarnaast willen wij op een vernieuwende wijze vormgeven aan het gemeente-zijn door:
    - Verder experimenteren met vernieuwende vormen van de eredienst en vieringen naast de traditionele kerkelijke feesten
    - Het Verhalenhuis. Dit wil een huis zijn -voor jong en oud vol zinvolle verhalen die meer dan de moeite waard zijn om te horen, zien en ervaren. Je kunt er je verhaal kwijt, even op verhaal komen, of naartoe gaan om eens geprikkeld te worden door een ander verhaal dan je gewend bent. Het huis is als een soort vier-onder-een-dak met een **Cultuurhuis** (muziek, theater, film), **Inspiratiehuis** (workshops, gesprekken, filosofiecafé), **Ontmoetingshuis** (samen eten, verbinden) en **Experimentenhuis** (nieuwe verhaalvormen over levensthema's, Bijbelse verhalen opnieuw in verband gebracht met de wereld van vandaag).

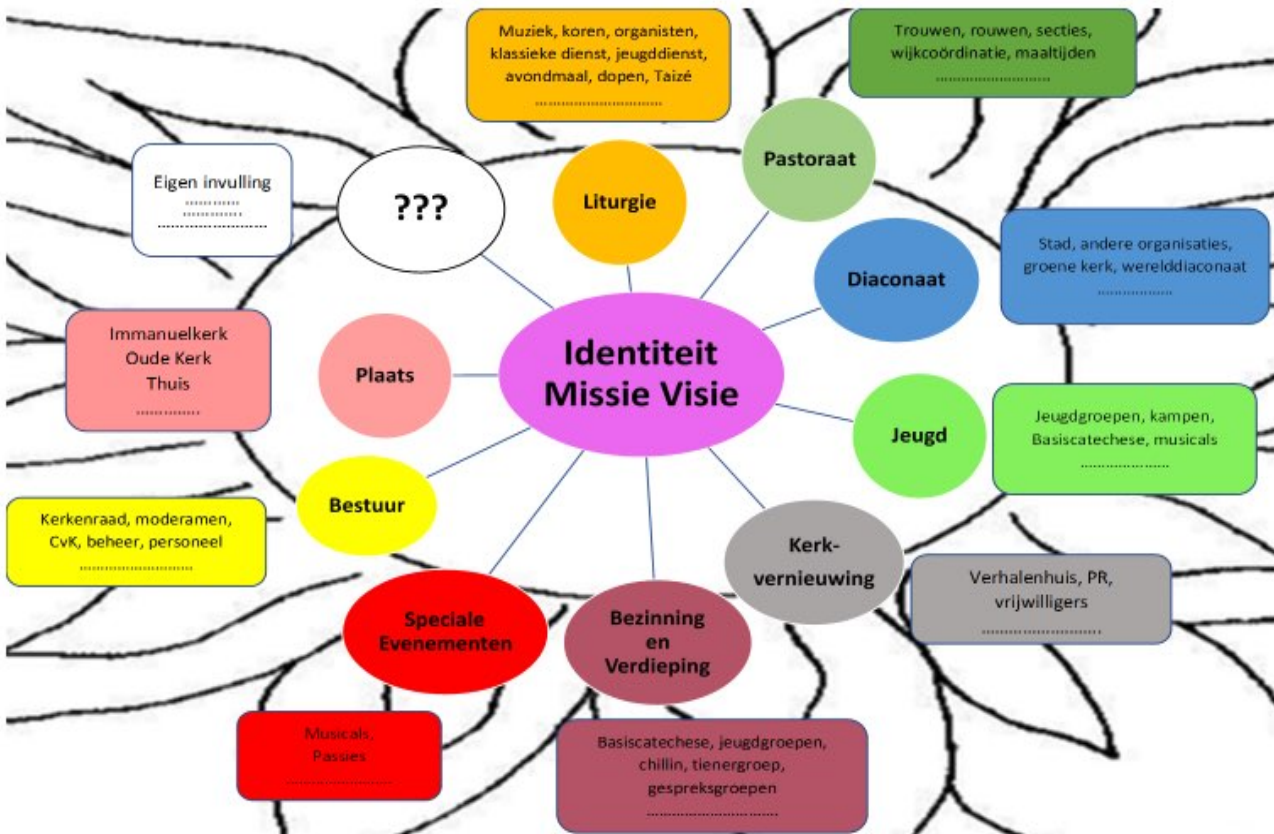
De kerk nu

Wanneer we de kerk zoals deze nu is als een bloem zien, dan is het hart, de bron (hier genoemd identiteit). Vanuit dat hart worden de verschillende bloemblaadjes gevoed en deze gaan bloeien. Dit zijn bijvoorbeeld Liturgie, Verhalenhuis Haarlem, Diaconie, Pastoraat en Bezinnings- en Verdiepings-activiteiten. Die bloemblaadjes voeden op hun beurt weer die bron- het hart van de bloem. De “bloem” laat ook zien hoe de traditionele en de vernieuwende vorm van gemeente-zijn ten diepste verbonden-zijn en elkaar over en weer kunnen verrijken.

Een heel rijk en gevarieerd activiteitenprogramma. Je kunt zonder te overdrijven zeggen dat de gemeente bruist. Maar de vraag is of dat zo kan blijven de komende jaren. Er zijn zeker bedreigingen.

Hoe kunnen we er nu voor zorg dragen dat deze bloem ook de komende jaren blijft bloeien? Misschien moeten we ergens snoeien, enten, nieuwe stekken planten...?

In detail ziet dit beeld er zo uit:

Hoe verder?

Met de leden van de kerkenraad hebben we drie speerpunten benoemd die we in de komende jaren centraal willen stellen:

Verbinding

Binnen de kerkelijke gemeenschap voelen we ons met elkaar verbonden doordat we ons geïnspireerd voelen door een gemeenschappelijke bron. De eredienst en andere vieringen spelen hierbij een belangrijke rol. Toch zijn er meer plekken waar mensen zich verbonden voelen. Als voorbeeld gemeenteleden die zelden de kerkdiensten bijwonen maar wel verbinding voelen via de gespreksgroep waar ze aan deelnemen of mensen, niet direct gemeenteleden, die als vrijwilliger steeds meer betrokken raken bij het Verhalenhuis. In de komende jaren willen we wel eredienst en pastoraat centraal blijven stellen, maar daarnaast ook aandacht hebben voor diegenen die zich op andere plekken verbonden weten.

Het pastoraat is de laatste jaren aan het veranderen onder meer doordat de formatie predikant/kerkelijk werker is verminderd. De pastorale zorg wordt naast de predikant ook door anderen gedragen, we zorgen voor elkaar. Er is al een werkgroepje geïnstalleerd die zich bezighoudt met dit onderwerp. Het werkgroepje is onder andere gevraagd om te onderzoeken hoe het pastoraat in onze gemeente het beste organisatorisch kan worden verankerd.

Verjonging/vernieuwing

Binnen onze kerk is er sprake van een afnemend ledenaantal. Jaarlijks krimpt onze gemeenschap met ongeveer 5%. De gemeente vergrijsd en er zijn minder nieuwe leden uit de jongere leeftijdsgroepen: minder jeugd en minder jonge gezinnen. De vraag is of we op termijn de kerkelijke activiteiten kunnen voortzetten met minder vrijwilligers. Hoe maken we zelf op tijd de benodigde omslag? Dit roept vragen op.

Om meer grip te krijgen op deze vragen willen we een aantal dingen gaan doen waarbij we ons realiseren dat veranderingen niet top-down maar bottom-up aangepakt moeten worden:

- We gaan informeren naar wensen bij de jongerengroepen in de kerk.
- Idem bij jonge ouders.
- We kijken ook verder om ons heen: Wat wordt gemist door jongeren/jonge gezinnen?
- We experimenteren met nieuwe vormen van kerkzijn zowel binnen de eredienst als in het Verhalenhuis.
- We inventariseren de wensen en voorkeuren wat dit betreft onder de kerkbezoekers in Immanuelkerk en de Oude Kerk.
- We gaan verder met “special events” zoals de musicals.
- We zoeken een taal die verbindt ook met mensen die niet direct kerkelijk zijn.
- Bij dit alles hebben we aandacht voor de veranderingsbereidheid bij gemeenteleden. Hiertoe voeren we regelmatig onderzoek uit naar het draagvlak van veranderingen in de gemeente.

Omgaan met verschillen

Binnen onze gemeente vormen zich eigen “gemeenschappen” rondom Immanuelkerk, Oude Kerk en het Verhalenhuis en Vrienden van de Oude Kerk. Er bestaat veel onderlinge verbinding hiertussen, dat staat voorop. Tegelijk zijn het ook gescheiden gemeenschappen met een eigen sfeer waar soms heel verschillende activiteiten plaatsvinden. Verschillen tussen de verschillende gemeenschappen is wat ons betreft een goede zaak omdat diversiteit in het aanbod een kracht is. Dit geldt zeker voor differentiatie tussen kerk, Verhalenhuis en Vrienden van de Oude Kerk.

Iedere zondag zijn er nu twee gelijksoortige erediensten op twee verschillende plekken. Wij pleiten voor meer differentiatie tussen de beide

kerkdiensten waarbij ook niet elke zondag op twee plaatsen een predikant nodig is (in de toekomst is er ook maar één predikant!).

In dit model vindt in één van beide kerken een traditionele kerkdienst plaats terwijl er in de andere kerk een viering plaatsvindt die is afgestemd op een specifieke doelgroep. Als voorbeeld van een ander soort dienst kan een zangdienst, een Taizéviering, Lessons & Carols e.d. dienen. Het idee is dan dat er een keuze is wat betreft inhoud van de dienst. In een dergelijke variant wordt gemeenschap van Immanuelkerk en Oude Kerk dus gevraagd om te mengen. Je laat dus het belang van twee aparte gemeenschappen, van Oude Kerk en Immanuelkerk, een klein beetje los.

Om meer grip te krijgen te krijgen op deze vragen van integratie/differentiatie willen we een aantal dingen gaan doen:

- We willen experimenteren met meer diversiteit tussen de beide erediensten om zo te onderzoeken of dit een begaanbare weg is. Een spannende vraag hierbij is: “Hoe behoud je je identiteit en verbind je je tegelijk meer met anderen?” Hiertoe willen we een commissie in het leven roepen, bestaande uit vertegenwoordigers van Immanuelkerk en Oude Kerk, die samen voor een bepaalde periode of een aantal zondagen de diensten voor beide kerken invullen met een duidelijk verschillend karakter met slechts in één van beide diensten een predikant als voorganger.
- We willen de onderlinge communicatie verbeteren zodat de verschillende onderdelen van de kerk niet te veel uit elkaar drijven. Dit punt moet verder uitgewerkt worden.
- We willen onderzoeken hoe het Verhalenhuis in de Oude Kerk een rol kan spelen. De kerkenraad zal hierbij de uitkomst van het onderzoek van Coup in overweging nemen en op grond daarvan een beslissing nemen over het beheer van de Oude Kerk. In dat kader zal ook de vraag beantwoord moeten worden of integratie

van Verhalenhuis en Vrienden van de Oude Kerk een optie is.

Conclusie

Onze kerk is een levende en levendige gemeenschap. Wanneer wij in de komende tijd ons richten op de genoemde speerpunten van **verbinding, vernieuwing/verjonging** en **aandacht voor verschillen**, zien wij de toekomst van onze kerk met vertrouwen tegemoet.

Bijlage, aanvulling vanuit financieel perspectief ten aanzien van de genoemde speerpunten

In de beleidsnotitie “Van U is de toekomst” wordt in de inleiding met nadruk aangegeven dat beleidsontwikkeling ook tot doel heeft om voor de overzienbare toekomst de financiële continuïteit te kunnen garanderen. De letterlijke tekst hiervoor in deze beleidsnotitie is:

Om ook voor de toekomst de (financiële) continuïteit te garanderen, is het nodig om alles wat we op dit moment doen en wat we van plan zijn te gaan doen tegen het licht te houden en een nieuw beleidsplan voor de komende jaren op te stellen.

Vanuit de missie en visie wordt onze kerk in de beleidsnotitie weergegeven als een bloem met onze identiteit als bron en hart en met verschillende bloemblaadjes die elk op zich weer het hart van de bloem voeden.

Om in deze beeldspraak te blijven, zal deze bloem ook via een stengel alle nodige levenssappen uit de vruchtbare grond moeten krijgen om te kunnen bloeien en te kunnen leven. Uiteraard is het belangrijkste levenssap het woord en de belofte van God. Daarnaast zijn mensen en materiële zaken nodig als noodzakelijke levenssappen om onze bloem te kunnen laten bloeien. Bij mensen gaat het om gemeenteleden, predikanten, kerkelijk werkers, ambtsdragers, kerkenraadsleden, kosters, organisten, kerkmusici en alle overige mensen die verbonden zijn met onze Protestantse gemeente. Het derde belangrijk levenssap zijn de materiële zaken die nodig zijn om onze bloem langdurig te kunnen laten bloeien. Deze materiële zaken staan voor de hechting van de bloem in de grond door meer “aardse” zaken als een vaste plek voor onze gemeente (kerkgebouw en locaties) en de financiële middelen die voor de toekomstige jaren nodig zullen zijn om onze gemeente als bloem te kunnen laten bloeien.

Als kerkelijke gemeente hebben wij gelukkig momenteel als vruchtbare grond, een redelijk vermogen als financiële reserve. Deze reserve is vooral ontstaan uit verkoop van vele kerkgebouwen in het recente verleden (Julianakerk, Goede Herderkerk, Kloppersingelkerk, Sionskerk en Verlosserkerk). Dit was helaas noodzakelijk door inkrimpende kerkgemeenten en verminderen van de kerkelijke bijdragen.

Helaas worden wij jaarlijks geconfronteerd met grote tekorten van ruim meer dan € 100.000 per jaar en bij ongewijzigd beleid gaat dat de komende jaren oplopen tot ruim boven de € 200.000. Dit wordt vooral veroorzaakt door fors teruglopende Kerkelijke bijdragen omdat het aantal leden helaas nog steeds verder afneemt door natuurlijk verloop. Wij hebben bovendien een sterk vergrijzde gemeente. Daarbij dragen juist de oudere gemeenteleden financieel aanmerkelijk meer bij dan jongere gemeenteleden. Op de middellange termijn (10 - 12 jaar) zal bij ongewijzigd beleid het vermogen **onvoldoende** zijn om onze bloem voldoende te kunnen voeden.

Voor alle genoemde speerpunten die de komende jaren centraal gesteld worden: Verbinding, Verjonging en Vernieuwing, en Omgaan met verschillen (meerdere vierplekken, Verhalenhuis Haarlem) zullen daarom de financiële kaders, de financiële gevolgen en de financiële doelstellingen helder in kaart worden gebracht om in de besluitvorming mee te kunnen nemen.

